

«Ναί», φώναξε αὐτή.

Σηκώθηκα, τούς καληνύχτισα καὶ μπήκα μέσα. Ἡ Τάσω μοῦ εἶχε στρώσει στὸ κρεβάτι ποῦ εἶτανε στημένο στὴν κάμαρα γιὰ τὸν πατέρα μου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ

“ Α Χ Μ Ε Τ , ”

Στὴν γλυκειά μου μητέρα μ' ἐγνωμοσύνη.

Εἶμουν βαριά ἄρρωστη στὸ Γερμανικὸ νοσοκομεῖο. Ὁ πρῶτος περίπατος ποῦ μ' ἔκαναν ὅταν πήρα νὰ καλητερεύω ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μῆνες, εἶταν μὲ τὴν ἀμαξωτὴ πολυθρόνα μέσα στὸ διάδρομο τοῦ χειρουργικοῦ τμήματος, ἐκεῖ ποῦ βρισκόταν καὶ τὸ δικό μου τὸ δωμάτιο. Ἀπὸ τὰ δυὸ μεγάλα παράθυρά μου ποῦ βλέπανε μέσα στὸν ὠραῖο κήπο τοῦ νοσοκομείου φαινόταν ἓνα πλατὺ κομμάτι τοῦ Βοσπόρου. Τὰ τρία παράθυρα τοῦ στενοῦ διαδρόμου, ποῦ μύριζε πάντα φανικὸν ὄξι, βλέπανε πρὸς τὰριστερὰ στὴν ἀλλή τὴν κατωπράσινη, ποῦ εἶταν ἡ καθαυτὴ εἴσοδος τοῦ νοσοκομείου. Δεξιά, πλάι στὸ δωμάτιό μου, εἶταν μιὰ μεγάλη αἴθουσα, ποῦ τὴν ὀνομαζάνε τὸ κοινό, καὶ μέσα κεῖ εἶχε δώδεκα κρεβάτια. Ἐνα μόνο κρεβάτι εἶταν ἄδειο. Ἄλλος μὲ δεμένο κεφάλι, ἄλλος μὲ δεμένο χέρι, ὄλοι χλωμοί, ντυμένοι μέσα στᾶσπρα νυχτικά τοῦ νοσοκομείου καὶ σκεπασμένοι μὲ κάπιασπρα σεντόνια, παρακολουθοῦσαν μὲ τὰ κουρασμένα μάτια τους τὸν περίπατό μου. Εἶταν ἡ αἴθουσα τῶν ἀντρῶν. Λίγο παρῆκει, πάντα κλειστή, φαινόταν ἡ πόρτα τῆς αἴθουσας τῶν ἐγχειρήσεων.

Ἡ καλογοριά, ἀδελφὴ Ἀγγούστα, ποῦ σκουνοῦσε τὰμαξάκι μου σιγά-σιγά, κοντοστάθηκε καὶ μὲ χριστιανικὴ καλοσύνη ἄρχισε νὰ μοῦ κουβεντιάζη καὶ νὰ μοῦ δείχνη τί πολλοὶ εἶταν οἱ ἄρρωστοι, γιὰ νὰ μὲ παρηγορήσῃ ποῦ περνοῦσα μέσα σὲ τόσα βάρσανα τίς χροσὰς μέρες τῆς νιότης μου. — «Νά κι αὐτὸς ὁ Τοῦρκος», μοῦ λέει, «δὲς τον τί νέος εἶναι κι αὐτός, καὶ τί ὠραῖος. Δεκαεννιά χρονῶ.» Μὰ εἶταν ἀλήθεια πολὺ ὠραῖος· μελαχροινός, μὲ ὠραῖα γυαλιστερά ζουγρὰ μαῦρα μαλλιά, καὶ τὰ μάτια του στράφτανε σὰ φωτιές. Γύριζε, ψηλὸς καὶ καλοκαμωμένος ὅπως εἶτανε μέσα στὴν αἴθουσα, ντυμένος τὴ φορεσιά τοῦ νοσοκομείου, γερός, ὀλόγερος, σὰν νὰ ἦρθε ἐκεῖ νὰ τονὲ βλέπουν οἱ ἄρρωστοι καὶ νὰ αἰσθάνονται περισσότερο τὴν ἀδυναμία τους. — «Τονὲ βλέπεις,» μοῦ λέει, «τί ὠραῖος νέος εἶναι ; καὶ ὅμως αὔριο τὸ πρωτὶ θὰ εἶναι κι αὐτὸς ξαπλωμένος

ἀπάνω στὸ τραπέζι τῶν ἐγχειρήσεων. Ἡ ἐγχείρηση εἶναι σοβαρὴ,—καὶ σκούνηξε τὸ ἀμαξάκι μου—θὰ τοῦ ἀνοίξουν τὸ πόδι ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ γόνατο νὰ τοῦ τὸ σιάξουν γιὰτὶ εἶναι λίγο πιὸ κοντὸ ἀπ' τᾶλλο, κ'εἶναι ἐρωτεμένος μὲ μιὰν ὄμορφη κοπέλλα, καὶ δὲ θέλει νὰ παρουσιαστῇ νὰ τὴ γυρέψῃ ἀπ' τοὺς γονιούς της κουτσός.» Εἶχαμε φτάσει κοντὰ στὴν πόρτα τῆς αἴθουσας τῶν ἐγχειρήσεων. Ἀνατριχίαισα κ' ἔκλεισα τὰ μάτια μου.

Ἡ ἀδελφὴ Ἀγγούστα νόμισε πὼς κουράστηκε καὶ μὲ ξανάφερε στὴν κάμαρά μου, μὲ πήρε ἀγκαλιά, καὶ μὲ ξάπλωσε στὸ κρεβάτι μου μὲ τὴ βοήθεια τῆς καλῆς μου μητέρας ποῦ δὲν ἔλειψε στιγμὴ ἀπὸ κοντὰ μου στοὺς πέντε μῆνες ποῦ ἔμεινα στὸ νοσοκομεῖο καὶ πάλευα μὲ τὸ θάνατο. Εἶχα ὅμως κουραστῆ φάινεται, γιὰτὶ κοιμήθηκα εὐτός. Σὰν ξύπνησα, ἡ πρώτη μου σκέψη εἶταν ὁ Τοῦρκος. Φώναξα τὴ μητέρα μου νὰ καθῆσῃ κοντὰ μου, καὶ μὲ τὴν ἀδύνατη φωνή μου τῆς διηγήθηκα ὅσα μοῦ εἶπε ἡ ἀδελφὴ Ἀγγούστα γιὰ τὸν Ἀχμέτ—μπέη,—ἔτσι τὸν ἔλεγα.

«Γιὰτὶ ἀνησυχεῖς, παιδί μου ;» μοῦ λέει ἡ μητέρα μου. «Ὅπως σὲ χάρισ' ἔσένα τὴ ζωὴ σου ὁ γιαιτρός μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἔτσι θὰ σιάξῃ καὶ τὸ ποδάρι τοῦ Τοῦρκου. Ἐσχῆς, κόρη μου, πὼς ὁ γιαιτρός μας εἶναι ὁ καλύτερος χειρουργὸς τῆς πόλης μας καὶ χιλιάδες ἄνθρωποι τοῦ χωσταῦνε τὴ ζωὴ τους ;»

Τὰ λόγια αὐτὰ τῆς μητέρας μου μὲ ἠσύχασαν κομμάτι, μὰ ὄλο καὶ γύριζε μπροστὰ στὰ μάτια μου ἡ αἴθουσα μὲ τὸ μαρμαρένιο τραπέζι στὴ μέση, τὰ διάφορα ἐργαλεῖα τριγύρω, καὶ τοὺς πολλοὺς γιαιτροὺς μὲ τίς μακριὰς ἄσπρες ποδιές, καὶ ξαναρώτησα τὴν καλογοριά ὅταν ἦρθε νὰ μὲ θερμομετρήσῃ, γιὰτὶ, ἀφοῦ εἶναι Τοῦρκος ὁ Ἀχμέτ, δὲν πῆγε στὸ τοῦρκικο νοσοκομεῖο ; «Τὸ ἴδιο τοῦ ἔλεγε κι ὁ πατέρας του ποῦ εἶναι φανατικὸς Τοῦρκος», μοῦ εἶπε μὲ τὸ παντοτινὸ της γλυκὸ χαμόγελο, «μὰ φαίνεται πὼς αὐτὸς ἔχει μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὸ γιαιτρό μας, κ' ἦρθε σὲ μᾶς.»

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωτὶ ἔγινε ἡ δύσκολη ἐγχείρηση, καὶ σ' ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας ὁ ἐπιτήδειος χειρουργὸς ἔκαμε ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γίνῃ, καὶ τὸν ἔφεραν τὸν Ἀχμέτ, κοιμισμένο ἀκόμα ἀπ' τὸ χλωροφόρμι, στὸ κρεβάτι του, στὴν πλαϊνὴ μας αἴθουσα. Ἐκεῖ ποῦ τὸν εἶδα, μιὰ μέρα πρίν, νὰ γυρίζῃ καὶ νὰστράφτῃ ὄλος ἀπὸ νιάτα, ὄμορφα καὶ ὑγεία. Μιὰ νέα καλογοριά κάθησε κοντὰ του μὲ τὴν αὐστηρὴ διαταγὴ νὰ μὴν κουνηθῇ ἀπὸ τὴ θέση της. Σὲ λίγο ἄρχισε νὰ ξυπνᾷ καὶ νὰναστενάξῃ. Θὰ τὸν πονοῦσε βέβαια ἡ πληγὴ, ἢ ὅπως τᾶλεγε ὁ γιαιτρός, «ἡ σάρκα

θιμάται τούς πόνους πού ὑπόφερε ὅταν τή βασιανίζανε, γι'αὐτὸ φωνάζει.» Κάθε στιγμή ἔστελνα τή μητέρα μου νὰ μάθῃ τί κάνει ὁ καημένος ὁ Ἀχμέτ, καὶ ἡ μητέρα δὲ μοῦ χλωῖσε τὸ χιτῆρι, πήγαινε καὶ μ' ἔφερε καθησυχαστικὰ νέα του.

*

Ἡ θέρμη ἢ μεγάλη πού εἶχα κάθε νύχτα δὲ μ' ἄφηνε νὰ κοιμηθῶ. Εἶταν μεσάνυχτα περισμένα. Τρία τραγιά κουδουνίσματα ἀκουστήκανε μέσα στὴν ἡσυχία τῆς νύχτας, ἀπαράλλαχτα ὅπως εἰδοποιοῦσε ὁ Κυβίασης ἀπὸ κάτω κάθε πρῶτὸν τὸν ἐρχομὸ τοῦ χειρουργοῦ. Εὐτύς, δὲν ξέρω γιατί, ἦρθε στὸ νοῦ μου ὁ Ἀχμέτ. «Ὁ γιατρὸς μητέρα», εἶπα σιγὰ σιγὰ, γιατί νόμιζα πὼς κοιμότανε. «Τέτοιαν ὄρα; δὲν εἶναι δυνατὸ», μοῦ λέγει, μὰ κ' ἐκείνη ἀνησύχησε γιὰ τὸ ἀσυνήθιστο αὐτὸ κουδούνισμα καὶ ἄρχισε νὰ ντύνεται. Ἐξω στὸ διάδρομο ἀκουστήκανε ψιθυρισμοί, καὶ δὲ μοῦ ξέφυγε ὁ θόρυβος πού κάναν οἱ κολληρισμένες φοῦστες τῶν ἀδελφῶν. Ὁ Ἀχμέτ, ὅλο κι ἀναστέναζε πότε πότε. Ἔστειλα τὴ μητέρα ἔξω νὰ δῆ τί τρέχει, καὶ ἡ καρδιά μου χτυποῦσε τόσο δυνατὰ πού ἀκούα τούς χτύπους τῆς, μὰ δὲν τὴν ἄφησαν οἱ κυλόγριες νὰ προχωρήσῃ, κ' ἔτσι δὲ μάθαμε τίποτα. Σὲ λίγο ἀκουστήκανε βήματα πολλὰ μαζὶ καὶ τὸ σύρσιμο ἑνὸς κρεββατιοῦ. Τὸ σέρναν πρὸς τὸ μέρος τῆς αἵθουσας τῶν ἐγχειρήσεων. Ἀκουσα πὼς ἄνοιξε ἡ φοβερὴ ἐκείνη πόρτα κ' ἔκλεισε πάλι, καὶ πὼς χαθῆκε ἀπὸ πίσω τῆς κάθε σημεῖο ζωῆς.

Ξαναβγήκε ἡ μητέρα μου στὸ διάδρομο. Τίποτα. Ὅλα τὰ φῶτα εἶταν πάλι σβησμένα καὶ μόνο οἱ καντήλες φέγγανε τίς τρομαγμένες σκέφες τῶν ἀρρώστων καὶ σκορπούσαν δειλὲς τὴν παρηγοριά τους.

Πῆρε καὶ ξημέρωνε, ὅταν ἀκουσα πάλι τὸν Ἀχμέτ νάναστενάξῃ στὴν πλαϊνὴ κάμαρα. Ἄχ! . . . Βάχ! . . . καὶ κάτι παραμιλοῦσε τούρκιμα. Πόσες ὥρες βάσταξε αὐτό, δὲν ξέρω· μοῦ φάνηκε πὼς εἶταν ἕνας αἰώνας πού τὸν ἄκουα. Ἀξαφν' ἀκούστηκε μιὰ δυνατὴ φωνή, Ἄλλάχ! . . . καὶ τίποτα πιά ἄλλο. Γύρισα καὶ εἶδα τὴ μητέρα μου τρομαγμένη, δὲ μποροῦσα νὰ πῶ λέξη. Ἐκείνη, χωρὶς νὰ μοῦ μιλήσῃ, πετάχτηκε ἔξω. Οἱ ἀδελφές τρέχανε σαστισμένες, καὶ καμιὰ δὲ συλλογίστηκε πιά νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ἡ πόρτα μου ἄνοιξε σιγὰ σιγὰ, καὶ ἡ ἀδελφὴ Ἀδγούστα ἦρθε καὶ κάθησε κοντά μου. Ἐπίασε τὸ χέρι μου μέσα στὰ δυὸ τῆς χέρια καὶ τῶσφιξε χωρὶς νὰ μοῦ μιλήσῃ. Τὴν εἶδα πού ἔκλαιε. Σὲ λίγο ἦρθε καὶ ἡ μητέρα μου, συλλογισμένη καὶ συνθροπῆ. Δὲν μοῦ εἶπε τίποτα, κ' ἐγὼ δὲν τόλμησα νὰ τὴ ρωτήσω.

*

Κάτω στὸ παρεκκλήσι τοῦ νοσοκομείου, ξαπλωμένος μέσα σ' ἕνα νεκροκρέββατο, ἦσυχος καὶ ὠραῖος, περίμενε ὁ Ἀχμέτ τὸν πατέρα του. Ὁ καλοκαμωμένος Τούρκος, χλωμὸς καὶ συντριμμένος πλησίασε τὸ μονάκριβο γιό του, ἔσκυψε, τὸν ἐφίλησε, καὶ ὅταν εἶδε ὅλους νὰ κλαῖνε γύρισε καὶ τοὺς εἶπε ἦσυχια ἦσυχια: «Οἱ γέροι πρέπει νὰ πεθαίνουν, κ' οἱ νέοι γεννιοῦνται γιὰ νὰ πεθαίνουν. Αὐτὸ εἶταν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ!» Τέσσερις Τούρκοι μπήκανε σ' ἕνα νόημά του, μέσα στὸ παρεκκλήσι, σκεπάσανε μὲ τὸ μαῦρο καπάκι τὸν ὠραῖο καὶ ὡς τὰ χτὲς γεμάτο ἐλπίδες Ἀχμέτ, στυλιόσανε τὸ φέσι του πρὸς τὸ μέρος τοῦ κεφαλιοῦ, ἔρριξαν πρὸς τὰ πόδια ἕνα πολύτιμο σάλι, τὸν πήρανε στοὺς ὤμους τους καὶ σιωπηλοὶ τραβήξανε πρὸς τὴν πόρτα . . .

PIINA LEBANTII

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

Ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ νεώτερου πολιτισμοῦ τίποτις δὲ μάγεψε τὴ φαντασία μας τόσο, ὅσο ἡ ὑγιεινή. Ὅχι βέβαια ἡ δημόσια ἢ ὑγιεινή, αὐτὴ μίτε γυρίζουμε νὰ τὴ δοῦμε, καὶ τὰποτελέσματα τὰ γνωρίζουμε, μάλιστα καὶ τὰ μυρίζουμε κάποτε. Μᾶς μάγεψαν ὅμως καὶ μᾶς συνεπῆραν οἱ κοινοί, οἱ πεζοί, οἱ μασημένοι καὶ ξαναμασημένοι κανόνες τῆς ἀτομικῆς τῆς ὑγιεινῆς.

Ἀπὸ τὰ μικρά μου θυμᾶμαι κάτι ἀφορισμοὺς πού διάβαζα στ' Ἀναγνωσματάρι μου. «Μὴ μένης καθήμενος πολλὰς ὥρας.» «Ἄνοιγε συχνὰ τὰ παράθυρά σου, κτλ.» Σωστὴ Πλάκα τοῦ Νόμου, καὶ σωστὸς Μωϋσῆς τ' Ἀναγνωσματάρι ἐξεῖνο. Εἶδα ἀπὸ τότες πολλὰ τέτοια καὶ σὲ φημερίδες καὶ σὲ βιβλία. Ἀκόμα πιότερα ἄκουσα ἀπὸ ἀνθρώπους σοβαροῦς καὶ μὲ τὰ συλλογικά τους. «Τὸ ρῆξι καλὸ καὶ χωνευτικὸ, μὰ νάιναι καλοβρασμένο.» «Βαρὺ πρᾶμα ὁ ἀστακός.» «Στρεΐδια, ναί. Καὶ λαφριά καὶ νόστιμα.» «Φροῦτα ἄγουρα μὴν τρώτε, παιδιά.» Ἔπειτα, «Ἀγιάζι τὸ φόρεμά σου, μικρὴ, νὰ μὴν κρυώσης.» «Πάλε νερὸ μᾶς πίνεις δρωμένος, ἐσί;» «Μὴν παραπηδάς», καὶ χίλια παρόμοια.

Καὶ τὰποτέλεσμα; Τὰποτέλεσμα εἶναι τοῦ κατάντησε νὰ πηγαίνῃ ὁ καθένας μας μὲ τὸ διαβήτη, μὲ προσοχὴ σὰ νὰ περπατᾶμε σὲ βάραθρου ἄκρη, φόβο γεμᾶτοι καὶ τρόμο μὴν πάθουμε τίποτις.

Εἶναι σωστὴ δειλία, ἀπὸ τὰ μικρά μας καλλιεργημένη σὲ βαθμὸ πού νὰ μὴν τολμοῦμε, ὄχι πιά νὰ παραβαίνουμε τοὺς κοινοὺς ὑγιεινοὺς κανόνες, πού τοὺς παραβαίνει ὁ ἄλλος ὁ κόσμος δέκα φορὲς τὴ